

VIP studenti ze Sýrie nemohou domů

Dokončení ze strany 1

Vyplývá to z hodnocení programu, které mají LN k dispozici. V něm sami studenti obstáli. Z 18 jich jen tři z programu vystoupili. Další tři zůstávají v jazykové „přípravce“ v Poděbradech, zbylých dvanáct nastoupilo do prvního ročníku na celkem sedmi vysokých školách.

Program se ovšem ocitl na mrtvém bodě. Jordánsko syrské studenty odmítá vpustit zpět – být jen na prázdniny.

„Jordánská strana neodsouhlasila dočasný vstup stipendistů. V této věci bude ministerstvo zahraničí komunikovat, výrazný posun ale není pravděpodobný,“ píše se v hodnocení programu. Vzhledem k neukončené válce prozatím nepřipadá v úvahu ani návrat do Sýrie.

Proč Jordánci drží syrské studenty v Česku, oficiálně nijak nezdůvodnili. Bližší důvody nezná ani Petr Hladík, český ambasador v jordánském Ammánu, který program koordinuje.

Potíž s návratem není ale jediným stínem nad vzděláváním nových elit pro Sýrii. Program se nezamlouvá ani Bezpečnostní informační službě (BIS), která od počátku upozorňovala, že z jejího pohledu jde o bezpečnostní riziko. „Naplnění hlavního cíle programu (napomoci stabilizaci a rozvoji Sýrie) v současné době nelze reálně očekávat,“ napsala do hodnocení BIS.

Vláda proto program Nové elity pro Sýrii prozatím uložila k ledu. Noví stipendisté již nepřijedou a další hodnocení chce kabinet provést až v roce 2022. Tedy v době, kdy budou mít Sýřané alespoň české bakalářské diplomy v kapse.

Hladík přesto zůstává optimistou a nemyslí si, že by Česko bylo jen mezistanicí pro získání diplomu, který otevírá cestu na Západ. Za studenty byl naposledy v létě. „Můj dojem je takový, že se do Sýrie chtějí vrátit prostě proto, že jsou tam doma a vysokoškolský diplom z Evropy jim může významně pomoci v nastartování kariéry. Samozřejmě za předpokladu, že v Sýrii budou vytvořeny podmínky k tomu, aby se vrátit mohli,“ dodává český ambasador v Jordánsku.

Češi platí za efektivní dárce

Pomoc světu musí mít přidanou hodnotu. Soukromý kapitál nám v tom pomáhá, říká **Pavel Frelich, ředitel České rozvojové agentury**, která působí na třech kontinentech.

BLAHOŠLAV HRUŠKA

LN Zahraniční rozvojová spolupráce má novou strategii na léta 2018–2030. Co se změnilo oproti té dobíhající?

Naší snahou je více zapojit soukromý sektor, mobilizovat privátní kapitál. Protože jestli chceme mít nějakou dlouhodobou udržitelnost, není možné jí dosáhnout jen zapojením veřejných zdrojů.

Rozvojová spolupráce má mít dva pilíře. Tím prvním jsou bilaterální programy v podobě dotací a veřejných zakázek v prioritních zemích. Firmy, které se do těchto projektů hlásí a jsou úspěšné, tím demonstrují své schopnosti. A také získávají potřebné reference, které pak dále využívají.

Druhým pilířem je motivace soukromého sektoru, aby vstupoval na rozvojové trhy. Vychází to z poptávky firem a my si musíme pohlídat zejména relevantnost projektů. Tady vidím prostor pro zapojení soukromého kapitálu.

LN Úkol státu je snižovat riziko pro podnikání v zemích, které mohou být rizikové. Dělá to i Česká rozvojová agentura (ČRA)?

My působíme pouze v rozvojových zemích, které jsou samozřejmě rizikové. V programu B2B poskytujeme dotace na zpracování podnikatelských plánů, v rámci nichž si firmy mapují trh, nebo na studie proveditelnosti na ověření technického řešení. Dotaci až do výše 5 milionů korun při polovičním spolufinancování dáváme i na samotnou realizaci projektu. Právě dotačním charakterem programu B2B snižujeme riziko, že jejich investice nebude úspěšná. Samozřejmě je to jen jeden z nástrojů.

LN Na které země je program B2B zaměřen?

Teritoriální vymezení neexistuje. Program je na rozdíl od minulosti otevřen pro všechny rozvojové země. Nemáme ani žádné sektorové omezení. Jediné, co požadujeme, je relevantnost – produkt nebo služby musí být úměrné té

Dotace pro Sýrii. Minulý měsíc vypsal ČRA dotace pro firmy, které se chtějí zapojit do rekonstrukce válkou zničené Sýrie. Snímek je ze syrské Palmýry. FOTO PROFIMEDIA

zemi. A projekty musí mít také komerční návratnost.

LN Nebojíte se politických tlaků? Před volbami řada stran zdůrazňovala, že je třeba pomáhat ve zdrojových zemích migrace. A to Bosna nebo Kambodža, kde ČRA působí, nejsou.

My máme schválenou dlouhodobou strategii, podepisujeme s prioritními zeměmi smlouvy o spolupráci na desetileté období. Nedovedu si představit, že bychom přišli s tím, že to všechno rušíme. Rizika nejruznějších tlaků samozřejmě existují a budou existovat, ale nebylo by účelné a ani smysluplné naši strategii přetknout měnit ze dne na den.

LN Bosna a Hercegovina je oproti Kambodži nebo Etiopii, kam rozvojová pomoc také směřuje,

relativně bezpečná a bohatá země. Potřebuje naši pomoc?

Určitě potřebuje. Bosna je země procházející transformací, a jestliže se česká zahraniční politika na oblast západního Balkánu zaměřuje, pak dává smysl v Bosně působit. Obecně do výběru kaž-

dé z prioritních zemí vstupuje více faktorů – v prvé řadě potřeba pomoci. Pak tam musíme mít zastupitelský úřad, v zemi musí fungovat principy demokratické společnosti a musí být zaručena i dostatečná kapacita, aby pomoc byla vůbec přijata. Díváme se sa-

Část projektů ČRA

- **Bosna a Hercegovina:** rekonstrukce čistícího odpadních vod v Gradačaci
- **Gruzii:** rozvoj služeb pro děti a mládež s poruchou autistického spektra
- **Etiopie:** zásobování pitnou vodou v zóně Sidama
- **Kambodža:** prevence a léčba podvýživy, zlepšení péče o matku a dítě

mozřejmě i na to, kteří další donoři v zemi působí. Zásadní také je, aby tam byla nějaká česká přidaná hodnota. Ať už je to technologické know-how, nebo zkušenosti s ekonomickou a demokratickou transformací. A do toho samozřejmě vstupuje i komerční návratnost. Zrovna v Bosně jsme úspěšní ve vodohospodářství.

LN Zmínili jste naše ambasády – daří se je obsazovat takzvanými rozvojovými diplomaty, kteří koordinují pomoc na místě?

Letos jsme obsadili dvě místa – v Kambodži a Etiopii. Příští rok chceme expandovat právě do Bosny a do Zambie. Ideální je samozřejmě postupně obsadit všechny prioritní země, kde ČRA působí. Pokud chceme dělat rozvojovou pomoc efektivně, je účelné mít někoho na místě. Dělati to i ostatní země. A v daleko větším měřítku.

LN Jak je na tom Česko v konkurenci ostatních zemí, které rozvojovou pomoc poskytují?

Osobně jsem byl v Bosně, Kambodži a Gruzii a mohu říct, že jsme vnímáni jako efektivní a dobří donoři. I s tím malým rozpočtem, který máme, je efektivita našich projektů vysoká a dopady jsou viditelné. Rozhodně se neztrácíme.

LN Pořád platí, že za malé peníze dokážeme finance účelně rozdělovat?

Zcela určitě. Co do celkového objemu prostředků se nemůžeme měřit s vyspělými donory. Zavázali jsme se k tomu, že na rozvojovou pomoc bude stát vydávat 0,33 procenta hrubého národního produktu do roku 2030. Teď jsme někde na 0,15 procenta. Na příští rok je vládou odsouhlaseno o 100 milionů korun více než letos.

A k té účelnosti – jen pět procent našeho rozpočtu jde na provoz ČRA, ostatní rozdělujeme na projekty. To je v rámci zemí EU velmi slušný výkon.

LN Která země v EU by pro naši rozvojovou pomoc mohla být vzorem?

My ostatní země samozřejmě sledujeme. Naším přirozeným partnerem je rakouská rozvojová agentura ADA, inspiraci čerpáme ze švédské agentury SIDA – i když s tou se co do kapacity a počtu zaměstnanců nemůžeme porovnávat. Česku je v tomto blízké sousední Rakousko nebo třeba Dánsko, Belgie či Lucembursko.

Ožívá místo, kde vznikl Krakatit

JAN HORÁK

RUDOLFOV Nenápadná část Jindřichova Hradce s názvem Rudolfovo má pro českou literaturu nezanebatelný význam. Jeden z nejvýznamnějších českých spisovatelů a novinářů, někdejší redaktor LN Karel Čapek tam dokončil svůj román Krakatit, jenž je mementem zneužití vědy pro válečné účely. Dílo dopsal ve zdejší výletní restauraci Rudolfův dvůr. Dům a přilehlé pozemky jsou v rukou místního rodáka a pedagoga Petra Chvojky, jenž pro roky opuštěné místo hledá nový smysl.

Dům koupil už před třinácti lety, navazující parcely získal od státu letos. Převod se se vším všudy dokončil zkraje podzimu. Chvojkoovi se tak naplno otevřela cesta, aby do léta neudržovaného místa vrátil život. Hodnota objektu netkví „jen“ v úzkém propojení s Čapkovým Krakatitem, ale také v jeho původu. Budovu navrhl významný český architekt Josef Zítka, který stojí i za původní podobou Národního divadla.

„Je to jako setkání s jinou náturou, navíc v nových souvislostech, kdy zjevně Čapek se Zít-

kem tvoří značku mého domu a už tím jsem mu zavázán, jsem vyzván ke vzájemnému znovupoznávání. Celou akci rekonstrukce Rudolfova vnímám jako pokračování nějakého příběhu, který má otevřený konec,“ popisuje LN svůj vztah k místu Chvojka, který přednáší na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Motivací ke koupi domu s pozemky měl několik, jednou z nich byla jeho touha obnovit hodnoty zaslíbeného místa. Přestože je dům od roku 1958 památkově chráněný, posledních více než 30 let se nachází v havarijním stavu. Snahou současného majitele je znovu zprovoznit výletní restauraci a současně s ní vytvořit místo kulturního využití pro pořádání výstav, přednášek či hraní amatérského divadla.

Čapek strávil v Rudolfově létu „Nepočítám, že bych zasvětil Rudolfovo jen Čapkově. Ale jistě by mělo být z mnoha pramenů zřejmé, jakou vazbu Čapek k místu má. Inspiroval bych se ve způsobu, jak zvláště Němci umí podat důležitost místa, třeba vilu ve

Wannsee,“ přiblížil Chvojka. Termíny se ve své aktivitě svazovat nehodlají, ale rád by projekt dokončil v roce 2023. Tedy přesně sto let poté, co Čapek na místě dopsal Krakatit.

Rudolfův dvůr vstoupil do Čapkovy života v létě 1923, kdy jeho osobní život procházel složitým vývojem. Do Rudolfova se uchýlil, aby načerpal síly pro dokončení románu. „Trávil zde léto od 23. července do 3. září 1923, a to společně s rodinou bratra Josefa, který místo znal už z předchozího

roku 1922,“ popsal LN Milan Palák ze Společnosti bratří Čapků, jež o odkaz obou velikánů české kultury pečuje a která v letošním roce oslavila sedmdesáté výročí své existence. Do Rudolfova už se Karel Čapek nikdy nevrátil, s dopsáním románu se završil i jeho bezprostřední vztah k místu. Pravidelným útočištěm jeho dovolených byla jiná lokalita. „Nejvýznamnějším místem jeho prázdnin byla Strž u Staré Huti na Dobříšsku,“ uvedl Palák.

Více na www.lidovky.cz

Filmové zpracování Krakatitu je z roku 1948

FOTO ČSFD

UŽ V PONDĚLÍ 11. 12.

25 LET
ČESKÉ ÚSTAVY

Jak obstála a co ji ohrožuje?

Čtete pravidelnou pondělní přílohu
Právo a justice

LIDOVÉ NOVINY